

Nejvyšší soud ČR

Burešova 20

657 37 Brno

prostřednictvím

Krajského soudu v Ostravě

Ke sp. zn. 32 ICm 2351 / 2017
11 VSOL 146/2018
(C33)

Naše značka OKD31/Maj
V Brně dne 14. 8. 2019

Žalobce: **Ing. Lee Louda**, IČ: 693 26 681, se sídlem Vodičkova 41, PSČ 110 00 Praha 1, **insolvenční správce dlužníka Správa pohledávek OKD, a.s.** (dříve OKD, a.s.), IČ: 268 63 154, se sídlem Stonavská 2179, Doly, Karviná, PSČ 735 06 (dále také jen „**insolvenční správce**“)

Právně zastoupen: **JUDr. Dušanem Dvořákem**, advokátem, číslo osvědčení ČAK 9714, se sídlem a adresou pro doručování **DRV Legal, s.r.o. advokátní kancelář**, Brno, Hlinky 118, PSČ 603 00, datová schránka: mc bpt3u

Digitálně podepsal
JUDr. Dušan Dvořák

Žalovaný: **Česká správa sociálního zabezpečení**, IČ: 00006963, se sídlem Křížová 1292/25, 225 08 Praha 5 - Smíchov

Vyjádření k dovolání

Podepsáno elektronicky
Zasláno datovou schránkou

I. Úvod

1. Žalobci bylo doručeno dovolání žalovaného ze dne 20. 3. 2019 (dále jen „**Dovolání**“), proti rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 19. 9. 2018, č.j. 11 VSOL 146/2018-78 (dále jen „**Rozhodnutí VS**“).
2. Rozhodnutím VS odvolací soud změnil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 8. 2. 2018, č.j. 32 ICM 2351/2017-52 (KSOS 25 INS 10552/2016), tak že určil, že peněžitá plnění poskytnutá dne 19. 5. 2016 (event. 24. 8. 2016) z bankovního účtu společnosti Správa pohledávek OKD, a.s. (dříve OKD, a.s.), IČ: 268 63 154, se sídlem Stonavská 2179, Doly, Karviná, PSČ 735 06 (dále jen „**dlužník**“) na účty žalované, v celkové výši 19.328.647,- Kč (dále jen „**Platby**“), jsou vůči věřitelům dlužníka neúčinné, a že žalovaný je povinen uhradit celou uvedenou částku zpět do majetkové podstaty dlužníka, a dále bylo také rozhodnuto o změně výroku o náhradě nákladů řízení.

II. Argumentace žalovaného

3. V Dovolání žalovaný uvádí tři otázky, které dle jeho názoru dosud nejsou řešeny v judikatuře, a odvolací soud o nich, dle jeho názoru, rozhodl na základě nesprávného právního posouzení a v rozporu s hmotným právem. Žalovaný tyto otázky vznáší v bodě 3. Dovolání.
4. Jedná se o následující otázky:
 - a) **Otázka 1** - Jsou ustanovení (např. §§ 2, 3, 8 a 9) zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „**ZPSZ**“) zvláštním právním předpisem dle § 111 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**IZ**“)?
 - b) **Otázka 2** - Vztahuje se na předmětnou platbu výjimka dle ustanovení § 111 odst. 2 IZ v souvislosti s ustanovením § 239 a násl. IZ v podmínkách řešení úpadku dlužníka reorganizací dle § 316 a násl. IZ?
 - c) **Otázka 3** - Splňuje jednání dlužníka spočívající neplnění zákonné povinnosti zaměstnavatele nebo plátce odvést za zaměstnance pojistné na sociální zabezpečení skutkovou podstatu trestného činu dle § 241 trestního zákoníku?
5. Dle názoru žalobce je Rozhodnutí VS věcně i obsahově správné, více než dostatečně odůvodněné a logické.

III. Otázka 1 – zvláštní předpis

6. Dle názoru žalovaného soud nesprávně vyhodnotil ustanovení § 111 odst. 2 IZ, a to v části, dle které se omezení dle § 111 odst. 1 IZ netýká splnění povinností stanovených zvláštními právními předpisy.
7. Žalobce považuje výklad odvolacího soudu, který se k této problematice vyjadřuje zejména v bodech 21. až 23. Rozhodnutí VS s odkazem na judikaturu Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28.3.2018, č. j. 32 ICM 2328/2017, 14 VSOL 50/2018-78 (KSOS 25 INS 10525/2016) a ze dne 23.5.2018, č.j. 32 ICM 2340/2017, 11 VSOL 150/2018-80 (KSOS 25 INS 10525/2016), za velmi přesvědčivý a správný.
8. Žalovaný argumentuje odkazem na usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 188/11, ve kterém je uvedena výše argumentace prvostupňového a odvolacího soudu

daného řízení, jež má podporovat argumentaci žalovaného. Tato však nebyla předmětem přezkumu Nejvyššího soudu ČR ani Ústavního soudu, nakonec ústavní stížnost stěžovatelky v řízení sp. zn. III. ÚS 188/11 byla odmítnuta.

9. Placení pojistného na sociální zabezpečení nelze považovat, za plnění povinností stanovených zvláštními právními předpisy. Pro svůj závěr, že pojistné na sociální zabezpečení nelze považovat za plnění povinností stanovených zvláštními právními předpisy, odvolací soud přinesl celou řadu důvodů, s nimiž se žalobce ztotožňuje.
10. Lze odkázat zejména na rozhodnutí Vrečního soud v Praze 102 VSPH 853/2016 a 104 VSPH 791/2016, z nichž vyplývá, že **výjimky dle § 111 odst. 2 IZ musí být vykládány restriktivně a úmyslem zákonodárce zjevně nebylo preferovat závazky dlužníků vůči státu vůči závazkům ostatních věřitelů.**
11. Podstatná jsou dále také rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 ICdo 98/2015 ze dne 31.10.2017 a Ústavního soudu ČR, sp. zn. I. ÚS 544/2002 ze dne 7.4.2005, jejichž závěry lze shrnout tak, že pokud má být dáno výhodnější postavení určitého věřitele, musí být takové zvýhodnění vyplývat ze zákona explicitně, z obhajitelného důvodu a výčet takových zvýhodnění musí být taxativní.
12. Na základě těchto ustálených a zaužívaných postupů a pravidel vyplývajících z judikatury pak nelze uzavřít jinak, než uzavřel odvolací soud – tedy že plnění na sociální zabezpečení nelze považovat za plnění povinností stanovené zvláštním právním předpisem dle ustanovení § 111 odst. 2 IZ.
13. Odvolací soud se v Rozhodnutí VS se zde rovněž zabývá charakterem pojistného na sociální zabezpečení, rovněž tím, kdo je povinen hradit pojistné, kdo ho odvádí, jakož i absurdními závěry prvostupňového soudu, jenž dovodil, že by se mělo jednat o závazky přímo zaměstnanců.
14. Je zcela irrelevantní, na základě jakého titulu vznikly pohledávky žalované, jenž byly Platbami uspokojeny, zda se jedná o povinnost vznikající ze zákona, ze smlouvy nebo z rozhodnutí.

Zde odkazujeme na judikaturu Nejvyššího soudu – rozhodnutí sp.zn. 29 Cdo 37/2015, kde se NSČR vyjádřil jasně ve vztahu k zákonným povinnostem a možnosti odporovat platbám na veřejnoprávní závazky:

*„Právní úprava zvýhodňujících právních úkonů obsažená v insolvenčním zákoně v ustanovení § 241 především **nijak nerozlišuje právní úkony dlužníka (z hlediska jejich možné odporovatelnosti) podle toho, zda jimi dlužník plní povinnost smluvní či zákonnou.** Určujícím kritériem pro posouzení právního úkonu jako zvýhodňujícího pak nepochybně není ani okolnost, že povinnost k plnění byla dlužníku uložena pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu. Z pohledu ustanovení § 241 insolvenčního zákona konečně není žádných rozdílů ani mezi tím, zda právní úkon dlužníka, jímž zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných, se týká závazků, jež mají původ v právu soukromém nebo veřejném.*

*K výše řečenému lze dodat (ve vazbě na povahu závazku, jenž měl být v důsledku dlužníkovy odporovaného úkonu splněn), že i v režimu insolvenčního zákona se nepochybně prosadí závěry, které Nejvyšší soud k otázce **vzájemného vztahu mezi úpadkovou úpravou a právními předpisy regulujícími oblast správy daní zformuloval** (pro účely konkursní úpravy) v rozsudku sp. zn. 29 Cdo 95/2000, v R 52/2007 a v R 71/2016. Nejvyšší soud nevidí důvod, pro který by vztah insolvenčního zákona a daňového řádu měl být pojímán (při výkladu odporovatelných a neúčinných právních úkonů dlužníka) jinak, než jak (v obdobných souvislostech) judikatura přistupovala ke vztahu zákona o konkursu a vyrovnání a zákona o správě daní a poplatků.*

Nejvyšší soud proto uzavírá, že za podmínek určených ustanoveními § 235 odst. 1 a § 241 odst. 1 insolvenčního zákona lze (úspěšně) odporovat i plnění dlužníka, které poskytl správci daně na základě zajišťovacího příkazu vydaného podle § 167 daňového řádu jako jistotu k zajištění úhrady daně.

15. Ustanovení § 111 odst. 1 IZ se vztahuje na **veškeré peněžité závazky**. O tom, že Platby představovaly plnění peněžitého závazku, není sporu. Soud je povinen posuzovat věc v rámci aplikovatelných zákonných ustanovení. Ze žádného zákonného ustanovení nelze dovozovat, že by soud měl ve věci nějakým způsobem zohledňovat povahu pojistného na sociální zabezpečení než to, zda se jedná o peněžitý závazek a zda spadá do některé ze zákonných výjimek. Rovněž to odvolací soud v Rozhodnutí VS provedl precizně a nelze mu v tomto směru jistě nic vytknout.

IV.

Otázka 2 – řešení úpadku reorganizací

16. Žalovaný ve svém Dovolání uvádí Otázku 2 jako jednu z klíčových otázek pro rozhodnutí, zda pohledávka žalovaného spadá pod režim § 111 odst. 2 IZ v souvislosti s ustanovením § 239 a násl. IZ § 316 a násl. IZ. Tuto otázku však blíže nerozebírá a nepřináší ani žádnou právní argumentaci.
17. Přestože z Dovolání není jasně zřejmé, co touto otázkou žalovaný sleduje, žalobce si dovoluje upřesnit, že dopadající právní úprava, tedy zejména ustanovení § 111 IZ a § 235 a násl. IZ, spadají do obecné části IZ.
18. Jedná se tedy o ustanovení, která se uplatní totožně pro všechny způsoby řešení úpadku, pokud zákon výslovně nestanoví jinak. Pokud tato otázka směřuje k argumentaci, že pokud je úpadek dlužníka řešen reorganizací, měl by být primárně chráněn zájem věřitelů, žalobce uvádí, že přestože reorganizace má chránit zájem věřitelů (konkurz samozřejmě také!), je třeba zdůraznit, že ochrana věřitelů se v právní úpravě projevuje především silnými pravomocemi věřitelů, které při reorganizaci mohou vykonávat, jako například oprávnění podílet se na schvalování reorganizačního plánu, kontrola provádění reorganizačního plánu, atp.
19. Rozhodně však ze zásady ochrany zájmu věřitelů není možné dovozovat povinnost jiného výkladu ustanovení obecné části, pokud tak nevyplyvá přímo ze zákona, jak se zřejmě žalovaný pokouší naznačit.
20. Stejně tak nemůže obstát argument, že by na odporovatelnost úkonu dlužníka bylo pohlíženo jinak v konkurzu, a jinak v reorganizaci. Opak je pravdou a odporovatelný úkon je neúčinný jak při konkurzním řešení, tak při reorganizaci.

V.

Otázka 3 - trestněprávní rovina

21. Otázku, zda byl spáchán trestný čin, si nemůže soud řešit v civilním řízení jako otázku předběžnou, což vyplývá jednoznačně z § 135 odst. 2 o.s.ř., tedy tato otázka nemá žádný dovolací potenciál a je nepřípustná.
22. Žalobce si nad to dovoluje uvést, že tato otázka již je judikaturou řešena.
23. K této otázce existuje poměrně bohatá judikatura. Za všechny můžeme uvést např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2000, sp. zn. 4 Tz 63/2000, zveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, 6/2001, pod č. R 30/2001 tr. „**Trestnost jednání spočívajícího v neodvedení daně, pojistného na zdravotní pojištění a pojistného na sociální zabezpečení včetně příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (jako trestného činu podle § 255 tr. zák., resp. od 1. 1. 1998 podle § 147 tr. zák.) je podmíněna zjištěním, že zaměstnavatel měl k dispozici potřebné finanční prostředky, tj. že příslušné částky ze mzdy svým zaměstnancům z jejich hrubých mezd skutečně srazil a v rozporu se zákonem je neodvedl oprávněným příjemcům, ale použil je k jiným účelům.** Tuto skutečnost je třeba v trestním řízení prokázat (§ 2 odst. 5, 6 tr. ř.).“ nebo k novější právní úpravě, dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014,

sp. zn. 5 Tdo 1500/2014-29: „*Jestliže by totiž obviněný popsaným způsobem jednal za stavu, kdy byla obchodní společnost UNIFLEX Moravia, s. r. o., jejímž jednatelem byl v rozhodné době, předložena, mohla by být skutečně vyloučena právní kvalifikace skutku jako přečinu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 odst. 1 tr. zákoníku, jak důvodně namítl obviněný ve svém dovolání.*“

24. Z výše uvedené soudní praxe proto jednoznačně vyplývá, že trestný čin *Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby*, může být spáchán, pokud pachatel má k dispozici potřebné prostředky, respektive, v případě že je osoba předložena, nebo je-li v úpadku z jiného důvodu, není možné daný trestný čin spáchat.
25. Mimo to je třeba zdůraznit, že i kdyby možnost trestní sankce za případné neodvedení pojistného na sociální zabezpečení existovala, zjevně by to nic neměnilo na povaze pohledávek žalované, respektive na její povinnosti přihlásit tuto pohledávku a vymáhat ji jako ostatní věřitelé dlužníka.
26. Insolvenční zákon v ustanovení § 111 jasně stanoví, že „*Peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení je dlužník oprávněn plnit je v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem.*“
27. Bez ohledu na to, že TZ sám o sobě žádnou povinnost k placení pojistného nestanoví (je toliko sankčním právním předpisem), a s ohledem na to, že IZ výslovně stanoví, že mohou být plněny pouze povinnosti stanovené tímto zákonem, jsou další odkazy na jiné právní předpisy irelevantní.

VI.

Nikoli zanedbatelné zmenšení majetkové podstaty

28. Žalobce si dovoluje upozornit, že Platbami došlo k nikoliv zanedbatelnému zmenšení majetkové podstaty dlužníka.
29. Podstatné nakládání s majetkovou podstatou, respektive její *nikoli zanedbatelné zmenšení* (slovy ustanovení § 111 odst. 1 IZ) je podmínkou uvedenou ve větě první citovaného ustanovení, týkající se nakládání s majetkovou podstatou po nastoupení účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení. Platby sice patří mezi úkony učiněné po nastoupení účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení, nicméně Platby zároveň spadají do režimu poslední věty ustanovení § 111 odst. 1 IZ, tedy mezi peněžité závazky vzniklé před zahájením insolvenčního řízení, pro které se uplatní přísnější režim, než pro běžné nakládání s majetkovou podstatou po nastoupení účinků insolvenčního řízení, a to v tom smyslu, že **tyto peněžité závazky mohou být plněny pouze v rozsahu a za podmínek stanovených IZ**. Pro přehlednost žalobce přidává časovou osu, z níž je patrné, že na Platby dopadá věta poslední ustanovení § 111 odst. 1 IZ:
 - a) **povinnost dlužníka zaplatit pojistné (Platby) vzniká** prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, za který se pojistné platí (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 4. 2007, č. j. 3 Ads 63/2003-56), jinými slovy peněžité závazek dlužníka za žalovaným vznikl **dne 1. 5. 2016**, tedy před zahájením insolvenčního řízení vedeného ohledně dlužníka;
 - b) **insolvenční řízení bylo zahájeno dne 3. května 2016;**
 - c) **úpadek byl zjištěn usnesením insolvenčního soudu dne 9. května 2016;**
 - d) **dlužník provedl Platby dne 19. května 2016 (event. 24. 8. 2016).**
30. Dle názoru žalobce, nelze Platby, ve výši **19.328.647,- Kč** považovat za *zanedbatelné zmenšení majetkové podstaty*.
31. Mimo to, nelze samozřejmě hodnotit nakládání s Platbami zaplacenými žalovanému samostatně, ale musí být hodnoceny společně s ostatními platbami na zdravotní pojištění,

sociální pojištění a daň z příjmu, neboť svým charakterem se jedná o v zásadě stejná plnění. Jedná se o závazky dlužníka vzniklé za stejné období, ke stejnému okamžiku, z obdobného právního důvodu, zaplacené ve stejném období. Z pohledu dlužníka by nedávalo žádnou logiku zaplatit jen některé zdravotní pojišťovně nebo jen na zdravotní a sociální pojištění a neodvést daň, když se svou podstatou z pohledu insolvenčního zákona jedná o obdobná plnění (plnění ve stejném zákonném režimu).

32. Celková výše plateb uhrazených na dani, zdravotním a sociální pojištění přitom činí částku **79.194.571,00 Kč**, žalobce pro přehlednost uvádí tabulku těchto plateb:

číslo ISIR C	žalovaný	spisová značka	částka
C23	Finanční úřad	32 ICM 2315 / 2017	46 331 069,00 Kč
C24	VZP	32 ICM 2328 / 2017	1 239 647,00 Kč
C27	Revírní bratrská	32 ICM 2338 / 2017	11 341 535,00 Kč
C28	Vojenská zdravotní	32 ICM 2340 / 2017	29 898,00 Kč
C29	ZP Ministerstva vnitra	32 ICM 2341 / 2017	196 644,00 Kč
C32	Oborová ZP	32 ICM 2350 / 2017	71 960,00 Kč
C30	Česká průmyslová ZP	32 ICM 2342 / 2017	655 722,00 Kč
C33	ČSSZ	32 ICM 2351 / 2017	19 328 096,00 Kč
		celkem	79 194 571,00 Kč

33. Celková částka dosahující téměř osmdesáti milionů korun pak zcela jistě není zanedbatelnou částí majetkové podstaty. Jedná se o částku, která takřka odpovídá například částce, kterou dlužník získal z prodeje podílu na společnosti OKD Nástupnická, a.s. (aktuálně již pod názvem OKD, a.s.), IČ: 05979277, se sídlem Stonavská 2179, Doly, 735 06 Karviná (dále jen „**Dceřiná společnost**“), do níž byl před prodejem vložen celý závod dlužníka, tedy z prodeje jedno z nejhodnotnějších aktiv dlužníka.
34. Kupní cena 100% akcií Dceřiné společnosti pak v souladu s reorganizačním plánem dlužníka činila 79.596.264 Kč, a tato částka již byla rozdělena mezi věřitele dlužníka. **Z částky ve výši dalších téměř 80 mil. Kč (kterou představují všechny žalované neúčinné platby na zdravotní a sociální pojištění, a daň z příjmů), by se pak mohli přinejmenším částečně uspokojit další pohledávky, a to ve výši, která dle názoru žalobce není v žádném případě zanedbatelná.**

Důkaz:

- Reorganizační plán dlužníka (čl. 3.1.1 ve spojení s čl. 3.1.3) dostupný z insolvenčního rejstříku dlužníka, dokument B – 281
- Smlouva o převodu podílu uzavřená mezi dlužníkem a společností PRISKO, a.s., dostupná ze Sbírky listin Dceřiné společnosti:

<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=52846375&subjektId=969524&spis=1071407>

VII.

Přiměřené protiplnění a provoz podniku

35. Nesprávnost Rozhodnutí VS nelze spatřovat ani v případné neúčinnosti dle §235 IZ, dále rozvedené ustanovením § 240 odst. 4 písm. a) IZ, dle kterého plnění uložené právním předpisem není neúčinným právním úkonem bez přiměřeného protiplnění.
36. Neúčinnost Plateb nevznikla na základě ustanovení § 235 IZ, natožpak na základě ustanovení § 240 IZ. Skutečnost, že nejsou naplněny důvody pro vyslovení neúčinnosti dle ustanovení

§ 240 IZ vedle toho žádným způsobem nevylučuje, aby byla dána neúčinnost právního úkonu z důvodu jiného, zde z důvodů spadajících pod ustanovení § 111 IZ.

37. Případné tvrzení o nezbytnosti provedení Plateb z důvodu zachování řádného chodu podniku s žalobou nijak nesouvisí, navíc i k tomuto se Rozhodnutí VS vyjadřuje v bodě 21., kde odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 ICdo 17/2016, ve kterém jsou formulovány a odůvodněny závěry k pojmu provozování podniku v rámci obvyklého hospodaření ve smyslu ustanovení § 111 odst. 2 IZ a dále k pojmu úkony, jimiž dlužník odvracel hrozící škodu.
38. S tímto závěrem odvolacího soudu se žalobce ztotožňuje. Placení pojistného žádným způsobem nemá vliv na chod žádného podniku. Typickou platbou, která musí být provedena za účelem zachování chodu podniku je například platba za elektrickou energii jak se uvádí například v usnesení Vrchního soud v Olomouci č.j.14 VSOL 335/2017-185 ze dne 6.12.2017 *„Jednotlivými fakturami, které vystavil žalovaný dlužník za odběr elektrické energie, daty jejich splatnosti i daty, kdy tyto faktury dlužník platil, bylo prokázáno, že dlužník odporovanými úkony zabránil tomu, aby došlo z jeho strany k opakovanému neplnění platební povinností, neboť pokud by odporované úkony neučinil, nebyly by zaplacený ve lhůtě splatnosti dvě po sobě jdoucí faktury za dodávky elektrické energie a žalovaný by byl oprávněn podle uzavřené smlouvy o dodávce odběru elektrické energie omezit nebo přerušit dodávku elektřiny. V odvolacím řízení tedy bylo prokázáno, že odporované úkony dlužníka byly úkony nutnými k odvrácení hrozící škody na majetku dlužníka (§ 111 odst. 2 IZ), kterých se netýká omezení uvedené v ustanovení § 111 odst. 1 insolvenčního zákona, a nejedná se proto o úkony neúčinné.“*
39. Rozdíl mezi nezbytností elektrické energie a placením pojistného na sociální zabezpečení pro zachování chodu podniku snad ani nemůže být víc zřetelný. Je zřejmé, že k zachování běžného hospodaření podniku nebylo třeba Platby provádět.

VIII. Návrh

40. S ohledem na výše uvedené skutečnosti žalobce navrhuje, aby Nejvyšší soud ČR Dovolání žalovaného zamítl, popřípadě odmítnul.

Podáno s účtou

Za **Ing. Lee Loudu**

insolvenčního správce dlužníka **Správa pohledávek OKD, a.s.**

JUDr. Dušan Dvořák, advokát v plné moci